

**ASSOCIATIE
WIJKTEAMS**

Vier argumenten tegen het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet

31 maart '26

Erwin Lots, Edith van den Berg, Bianca Kingma, Marlies Kennis, Marleen Beumer, Anneke Buys

In dit document sturen wij als leden van de Associatie Wijkteams onze uitgebreide reactie op het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet. De antwoorden op de [vier vragen uit de internetconsultatie](#) vind je in een separaat document.

Samenvatting – Reactie op het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet

Kernboodschap Leden van 'Team Hervormingsagenda' maken zich ernstige zorgen over de insteek en uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel Reikwijdte Jeugdwet. Het voorstel biedt de verkeerde oplossingen voor de huidige problematiek in de jeugdzorg. In plaats van beheersbaarheid te vergroten, dreigt het voorstel de zorg minder effectief, duurder en ingewikkelder te maken.

Vier hoofdargumenten tegen het wetsvoorstel:

1. Minder tijd en aandacht voor de inwoner door toegenomen bureaucratie

Het wetsvoorstel zorgt ervoor dat de aandacht vooral gaat naar de verplichte processtappen en beschikkingen, waardoor professionals hun tijd meer moeten besteden aan onderhandeling en administratie in plaats van aan directe ondersteuning en samenwerking met inwoners. Er moet gedwongen gewisseld worden van professional als er ondersteuning door het lokale team plaatsvindt. Het wetsvoorstel staat haaks op beroepscode en professionele richtlijnen. Dit alles kost tijd, geld, vertraagt en verzwakt het vertrouwen in hulp dichtbij, en zorgt ervoor dat gezinnen hun verhaal meerdere keren moeten doen.

2. De echte oorzaken van problemen worden niet aangepakt

De wetstekst richt zich op jeugdhulp voor het individuele kind, terwijl voor onderliggende oorzaken zoals armoede, ouderproblematiek of prestatiedruk geen oplossingsrichting wordt geboden. Deze symptoombestrijding helpt kinderen niet, en is op de lange termijn vele malen duurder dan een integrale, contextuele aanpak in buurten en wijken. Er staan geen maatregelen tot demedicalisering en normalisering (wat wel wordt beloofd). De gemeente krijgt de opdracht tot samenwerking met andere domeinen, maar geen bevoegdheden daarbij.

3. De wet bakent niet af en zal niet zorgen voor beheersing van de uitgaven

Het wetsvoorstel geeft geen helderheid over de reikwijdte van jeugdhulp: waarvoor is het wel en niet bedoeld. Het verdiept juist de problemen van de huidige wet, in combinatie met het bestuursrecht. Het suggereert dat voor elk probleem een professionele oplossing wordt geboden. Het voegt taken voor gemeenten toe. *De juridisering verhoogt de bureaucratie en daarmee de kosten.* Met dit alles wordt de reikwijdte verruimd in plaats van beperkt.

4. Extra controle in plaats van gezamenlijke verantwoordelijkheid

De nieuwe wet reageert op stijgende kosten met een extra controlelaag, in plaats van jeugdhulpaanbieders en verwijzers landelijk hun verantwoordelijkheid te laten nemen. Als tussenlaag tussen inwoners en aanbieders, komen lokale teams in een controlerende rol. Het plaatst het lokale team en de aanvullende hulp achter elkaar, in plaats van naast elkaar. Eerst de algemene voorzieningen, dan een maatwerkvoorziening. Eerst een proces van indicatie, dan pas aanvullende expertise erbij. Dit belemmert samenwerking, veroorzaakt vertraging en wantrouwen, en ontnemt professionals de ruimte om directe ondersteuning te bieden.

Aanbeveling voor een alternatief wettelijk kader

Wij pleiten voor een wet die uitgaat van vertrouwen en maatwerk. Dit betekent:

- De wet moet het mogelijk maken om de transformatiebeweging door te zetten. Dus het versterken van buurten en sociale netwerken, ruimte voor maatwerk en individuele hulp nabij, met respect voor beroepscode en professionele richtlijnen.
- Lokale teams moeten zelf individueel afgestemde ondersteuning kunnen bieden, in gelijkwaardige samenwerking met inwoners, op maat en waar nodig aangevuld door de expertise van specialistische jeugdhulp.
- Rechtszekerheid kan gewaarborgd worden via bijvoorbeeld een second opinion, een gezamenlijk geschreven ondersteuningsplan en transparante eisen aan het vakmanschap, zonder dat dit de flexibiliteit en nabijheid ondermijnt.
- Sturing kan op kosten via macrobudgettering in plaats van sturing op individuele trajecten.
- Daarnaast is het nodig dat de grondoorzaken in samenhang worden aangepakt.

Inleiding

Deze reactie schetst in hoofdlijnen onze belangrijkste bezwaren tegen het huidige wetsvoorstel, als ook suggesties voor alternatieven, die we wel degelijk zien.

In dit korte tijdsbestek is het niet mogelijk geweest om opnieuw tot in detail op ieder punt van de wet en de Memorie van Toelichting in te gaan. Om te komen tot een deugdelijke wet zal dat wel noodzakelijk zijn. We verwachten daarom een reactie op al onze ingebrachte punten in eerdere reacties¹. Er staan nu té veel dingen opgeschreven waarvan we vanuit de praktijk voorzien dat die het omgekeerde effect zullen hebben. Wetenschappelijk bewijs, bijvoorbeeld van de WRR, laat zien dat wetten die de praktijk negeren, gedoemd zijn te falen². Wij onderschrijven de reactie van de VNG en van de G4, die we in concept hebben mogen zien.

Wij onderschrijven de noodzaak én mogelijkheid om de kosten voor de jeugdhulp binnen de perken te krijgen, zonder daarmee afbreuk te doen aan goede ondersteuning voor gezinnen. Daarnaast zijn we voorstander van een stevige, centrale positie van het lokale team in het sociaal domein, vergelijkbaar met de huisarts in het medisch domein. Dus een wettelijke verankering juichen we toe.

Deze wet steunen we echter niet. Deze wet maakt lokale teams enerzijds verplicht in iedere gemeente en maakt hen tegelijkertijd het werk onmogelijk³. De in de wet voorgestelde opdracht en omschrijving van het lokale team reduceert hen tot indicatiekantoren en maakt de beweging naar 'stevige lokale teams' onmogelijk. Zo wordt het voor de inwoners nog ingewikkelder om goede ondersteuning te krijgen, en zullen de kosten nog meer uit de hand lopen.

We beginnen met de blik vooruit: de ambitie, in vier punten. Vervolgens lichten we in vier hoofdargumenten toe waarom deze ambitie en het wetsvoorstel niet samengaan. We sluiten af met een aantal suggesties voor een ander wettelijk kader, lerend van de ervaringen met de huidige Jeugdwet. In de kaders tussendoor staan praktijkvoorbeelden beschreven die duidelijk maken wat de gevolgen zullen zijn, als dit wetsvoorstel wordt ingevoerd. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen we naar andere teksten die we in dit kader hebben geschreven⁴.

---

¹ Hier bijeengebracht: <https://associatiewijkteams.nl/laatjestemhoren/>.

² [Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op redzaamheid.](#)

³ Het werk conform [De opdracht van een lokaal team, versie 4.0](#), volgens het [Richtinggevend kader. Toegang, lokale teams en integrale dienstverlening](#) en volgens het [convenant Stevige lokale teams](#) dat op 23 maart 2026 in Utrecht is ondertekend.

⁴ Te vinden op deze webpagina: <https://associatiewijkteams.nl/laatjestemhoren/>.

Milan is driftig op school

De situatie Milan (9) heeft steeds vaker driftbuien in de klas. Hij raakt snel overprikkeld en heeft moeite met veranderingen. De leerkracht merkt dat hij uitbarst en zich daarna terugtrekt en niet meer praat. Zijn ouders maken zich zorgen en melden zich bij het lokale team van de gemeente.

Hoe het nu werkt Een professional van het lokale team gaat met de ouders in gesprek en neemt samen met hen contact op met school. Tijdens een overleg met ouders, leerkracht en intern begeleider ontstaat een completer beeld. Milan blijkt thuis weinig rust te ervaren doordat beide ouders onregelmatige diensten draaien, en zit op school in een klas met een aantal dominante jongens.

De professional denkt met de ouders mee over structuur en vaste rituelen thuis en maakt met school afspraken over begeleiding in de klas, zoals een rustige werkplek, time-outs en duidelijke overgangsmomenten. Na enkele weken kijkt een gedragsdeskundige op verzoek van het wijkteam mee in de klas; zij zit in de schil rond het team en kan direct worden ingezet.

Zo wordt stap voor stap duidelijk wat Milan helpt. In de huidige werkwijze ontstaat het 'onderzoek' in de samenwerking zelf: ouders, school en professionals onderzoeken samen wat werkt. Als meer specialistische begeleiding nodig is, kan die gericht, snel en zonder formele beschikking worden ingezet.

Wat verandert door het wetsvoorstel Wanneer hulp nodig is die gericht is op het individuele kind, moet het lokale team eerst een formeel onderzoek uitvoeren en een beschikking afgeven waarin staat welke hulp wordt ingezet en hoeveel. Doordat dit gebeurt zonder eerst met ouders en school te verkennen wat met het wijkteam al bereikt kon worden, is de kans groot dat duurdere en intensievere hulp wordt ingezet.

Gevolgen in de praktijk Voor de ouders, Milan en de school betekent dit dat ondersteuning minder snel kan beginnen. Voor professionals verschuift de tijd die besteed is aan gesprekken met ouders, Milan en school naar het opstellen van onderzoek en beschikkingen, waardoor minder ruimte overblijft om samen te ontdekken wat werkt, waarbij ieder vanuit het eigen perspectief kijkt hoe ze maximaal aan de oplossing kunnen bijdragen.

Het wetsvoorstel dwingt professionals grenzen te trekken in plaats van samen naar oplossingen te zoeken. Dit is nadelig, want de huidige werkwijze zorgt dat je aanvullende hulp gericht kunt betrekken, en daarmee vaak korter kunt inzetten.

Waar wijkteams nu snel kunnen handelen met de ouders en school, dwingt het wetsvoorstel hen tot het maken van formele beschikkingen en besluitvorming, waardoor de kans op duurdere jeugdhulp toeneemt.

Deel één: wat is de ambitie?

De transformatie is een beweging van individuele ketens naar sociale netwerken, van een nauwe medische blik (die soms noodzakelijk is) naar betekenisvol meedoen, van professioneel doorverwijzen naar samen zoeken naar wat het beste past, van losse hulpvragen naar achterliggende oorzaken aanpakken.

[Convenant Stevige lokale teams](#) (maart 2026)

Wij werken met ambitie, overtuiging en vasthoudendheid aan het realiseren van de transformatiedoelen. Het versterken van de omstandigheden in buurten, wijken en sociale netwerken, samen met het realiseren van steun en nabijheid voor individuele inwoners. Als de context goed is, gedijt het individu beter⁵.

Het realiseren van de ambitie en de beheersing van de kosten is mogelijk, mits er aan een aantal voorwaarden wordt voldaan:⁶

1. Vertel het eerlijke verhaal
2. Pak de grondoorzaken aan
3. Organiseer nabijheid voor inwoners, zonder dat te bureaucratiseren en te juridiseren
4. Stuur via macrobudgetten

1. Vertel het eerlijke verhaal

Wij geloven in een toekomst waarin inwoners met elkaar, gesteund en gefaciliteerd door professionals en de gemeente bouwen aan sociale netwerken waarin ieder een plaats heeft. Dat er dan een plek is waar inwoners met zorgen en vragen naar toe kunnen gaan, als ze dat niet redden op eigen kracht. Dat ze dan iemand treffen die naast ze gaat staan, luistert en begrip heeft, en dat ze vervolgens samen, in een werkelijk gelijkwaardige relatie stap voor stap kunnen onderzoeken en realiseren wat er dan nodig is. Waarbij er, ook stap voor een stap, een relatie ontstaat waarbij de inwoner naar eigen tempo en voorkeur kan delen wat er in zijn of haar leven allemaal (nog meer) speelt. Dat er tijd, ruimte en vertrouwen is om samen op zoek te gaan naar de 'vraag achter de vraag'.

Dat vraagt om een lokaal team in iedere gemeente, die de jeugdige ziet als onderdeel van een context (gezin, familie, onderwijs, etc.), die ook zelf jeugdhulp biedt en niet van achter een loket⁷. Zodat een inwoner niet eerst een bureaucratisch proces hoeft te doorlopen en langzaam het vertrouwen kan opbouwen om ook 'de vraag achter de vraag' te onderzoeken. Daarbij is het mogelijk maken van (peer to peer) ontmoetingen en behandelingen waardevol en belangrijk⁸. De mens is een sociaal wezen en heeft andere nodig voor het eigen welbevinden. Zij zijn er voor alle inwoners, dus ook voor gezinnen in onveiligheid. En zij blijven betrokken bij inwoners met levenslange, levensbrede vraagstukken, zonder dat zij

⁵ Deze ambitie is ook verwoord door leden van het bestuur van de Associatie Wijkteams, in hun [bijdrage aan het convenant Stevige lokale teams](#); zie verder ook: [Eigen kracht als 'samenkracht'](#), [Werken in netwerken aan een inclusieve samenleving](#), dat samen met het Nederlands Jeugdinstituut en Movisie is geschreven.

⁶ Zie: [Brief aan de vaste Kamercommissie VWS t.b.v. wetgevingsoverleg jeugd](#).

⁷ Zie voor een uitgebreide beschrijving: [De opdracht van een lokaal team, versie 4.0](#), het [Richtinggevend kader. Toegang, lokale teams en integrale dienstverlening](#), de [werkpakketten Stevige lokale teams](#), de ambitie van het [Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming](#), en het onlangs ondertekende [convenant Stevige lokale teams](#).

⁸ Zie ook <https://www.denieuweggz.nl/nl>.

telkens opnieuw een aanvraag moeten doen. De lokale professionals kennen de netwerken, de ontmoetingsplekken en voorzieningen waar mensen leven. Zij hebben er verstand van en dat moet zo blijven.

En dat vraagt om aanvullende jeugdhulp die met haar expertise ook laagdrempelig beschikbaar is en er eenvoudig bijgehaald kan worden, om samen met de inwoner en het lokale team te onderzoeken wat helpend kan zijn.

Kortom, wij geloven in een toekomst waar inwoners in gelijkwaardigheid en vertrouwen samen met professionals in het sociaal domein werken aan een zorgzame samenleving waar we naar elkaar omkijken.

Wees als overheid tegelijk eerlijk in het gegeven dat niet voor ieder probleem een professionele oplossing wenselijk of mogelijk is. Inwoners staan voor de vraag hoe ze om kunnen gaan met hobbels die op hun pad komen. Dan is het fijn dat je een netwerk om je heen hebt en dat er waar nodig professionals naast je staan om je te ondersteunen en te helpen. Bij lichte en bij zware problemen. Kortdurend of levenslang. Bij lichte of intensieve ondersteuning. Flexibel inspeland op een (veranderende) hulpvraag.

Deze toekomst vraagt om (wettelijke) kaders die dit helpt mogelijk maken. Die stimuleren dat inwoner en professional in een samenwerkingsrelatie terecht komen. Vanuit vertrouwen, over en weer. Het moet daarbij ook gaan om ondersteunen in het omgaan met problemen, en niet alleen om het oplossen ervan. Die stimuleert dat er wordt gewerkt aan het oplossen van grondoorzaken. En dat gaat niet alleen om armoede of een hoge prestatiedruk, maar ook om toegankelijkheid van het onderwijs voor een kind met een beperking.

Zorg voor een wettelijke borging van lokale teams met een juiste opdracht. Het gaat erom, zoals we ook in de brief aan de Kamercommissie schrijven⁹, dat je als overheid leert om echt samen op te trekken met inwoners in de wijken en in de buurten en je professionals niet achter een bureau of loket met bureaucratische procedures stopt¹⁰.

Deze wet bewerkstelligt het omgekeerde van wat we zouden willen. Door de nadruk te leggen op verplichte processtappen, op juridische procedures, op beroep en bezwaar, op 'nee kunnen zeggen' en af te bakenen, worden inwoner en professional in een onderhandelingsrelatie geduwd, waarbij zowel inwoners als gemeenten van claimend gedrag zullen worden beschuldigd. Gedrag dat door de wet zelf is opgeroepen. En met deze wet kan de professional niet werken volgens de beroepscode en professionele richtlijnen.

2. Pak de grondoorzaken aan

Kinderen hebben een stevige pedagogische en sociale omgeving nodig (thuis, in de buurt en op school) die ieder kind verwelkomt, ongeacht karakter, talent of gedrag. Deze omgeving moet de steun en stevigheid bieden om te kunnen groeien en bloeien. Zo hebben zij geen jeugdhulp nodig; in die zin is het een fundamenteel recht om géén jeugdhulp nodig te hebben.

Op verschillende plaatsen is er al genoeg betoogd dat breed kijken belangrijk is¹¹. Dat moet natuurlijk gepaard gaan met breed kunnen handelen, gericht op het vergroten van welzijn en

---

⁹ [Brief aan de vaste Kamercommissie VWS t.b.v. wetgevingsoverleg jeugd.](#)

¹⁰ Zie ook: [Laat stem van samenleving in Den Haag klinken.](#)

¹¹ [Zienswijze breed kijken, breed handelen.](#)

welbevinden, en op het wegnemen van stress (denk aan schulden, armoede, prestatiedruk, of gevolgen van trauma en verslaving bij ouders). Dat kan de gemeente niet alleen, maar vraagt ook actie van het Rijk, met betrekking tot andere wetten en domeinen. Een losse wet reikwijdte gaat dat niet oplossen, zoals de wetgever zelf ook al constateert. Dat vraagt een brede agenda voor het sociaal domein, waar vervolgens wetgeving uit voortvloeit, in afstemming met de verschillende departementen.

Jeugdhulp moet erop gericht zijn de ouders en de omgeving goed te ondersteunen, in plaats van telkens maar de focus op het kind zelf te leggen. Het gaat erom dat de basishulp (in zowel Jeugdwet als Wmo) vrij toegankelijk en zonder beschikking voorhanden is, óók wanneer die hulp is afgestemd op individuele persoonskenmerken, behoeften en mogelijkheden. Zodat inwoners zich ondersteund voelen in hun eigen unieke situatie en behoeften. Basishulp en aanvullende hulp zijn daarbij complementair aan elkaar en geen onderscheiden segmenten, zodat je eenvoudig expertise erbij kunt halen.

3. Organiseer nabijheid voor inwoners, zonder te juridiseren

Benader inwoner niet als 'eindgebruikers' van jeugdhulp, maar als co-creatoren van een zorgzame samenleving. Waarbij ze als gelijkwaardige gesprekspartner meedoen aan het realiseren wat er wèl kan binnen de gegeven mogelijkheden, en een eerlijke verdeling van tijd en aandacht¹².

Dat vraagt om een vakmanschap van die professionals, die met iedere inwoner contact kunnen maken en in een gelijkwaardige relatie kunnen komen. Met bewustzijn en de vaardigheden om om te gaan met de verschillen in die relatie. De inwoner is 'expert' over het eigen leven, ervaart wat er aan de hand is, en ervaart of iets wel of niet helpend en steunend is. Dat moet de professional uiterst serieus nemen. De professional heeft kennis van de mogelijkheden in de gemeente, en kan toegang verlenen tot aanvullende hulp en de veiligheidspartners. Daarbij samen afwegend wat goed is voor deze inwoner én wat de mogelijkheden zijn, bekeken vanuit het geheel¹³. Er zijn ook grenzen aan wat de gemeente en de gemeenschap kan realiseren voor een individu. Samen maken ze een plan en trekken stap voor stap samen op. Ook als iets niet lukt, blijft de professional naast de inwoner staan, om samen door te zoeken naar wat er wèl kan. Dat alles is conform de richtlijn samen beslissen over hulp, elke stap daarin is in dialoog met het gezin¹⁴.

Ook aanbieders van aanvullende jeugdhulp transformeren actief, en richten zich op het versterken van de context. Waarbij ze samenwerken in een netwerk, samen met het gezin en in de leefwereld. En ze vaker aan de slag gaan met die omgeving, van ouders, op school, in de buurt, in plaats van met het individuele kind. Voor hen moet het ook mogelijk zijn om ook eenvoudig en dichtbij beschikbaar te zijn voor het toevoegen van expertise, zonder contra-indicaties, om samen met collega-aanbieders mogelijk te maken wat niemand alleen kan, en om voorrang te geven aan inwoners in de meest moeilijke omstandigheden. Omdat alle

---

¹² Zie ook Martin van Rijn en Edwin Velzel in Zorgvisie (maart 2026): 'de beweging naar het sociaal domein, preventie en zorgzame buurten moet veel radicaler'. En zie bijvoorbeeld Movisie voor een onderbouwing van de werkzaamheid: [15 werkzame elementen bij de ondersteuning van inwoners, voor de toegang en de uitvoering | Movisie](#)

¹³ Bijvoorbeeld met behulp van een instrument als de GIZ (gezamenlijk inschatten zorgbehoefte).

¹⁴ Zie: [Richtlijn Samen beslissen over hulp voor jeugdhulp en jeugdbescherming](#): 'als jeugdprofessional weeg je samen met het kind en de ouder(s) welke beslissing nodig is over de inzet van hulp: het inschakelen van het sociale netwerk, de school of professionele hulp'; 'neem een basishouding aan van onvoorwaardelijke positieve waardering, echtheid en empathie'. Zie ook bijvoorbeeld de GIZ: [Gezamenlijk inschatten van Zorgbehoeften \(GIZ-methodiek\)](#).

verschillende expertises enorm belangrijk zijn voor een stevig pedagogisch klimaat. Ook voor hen vraagt dat om een passend wettelijk kader, waarin niet door een ander op voorhand in detail is voorgeschreven wat ze zouden moeten doen. Zorg voor een passende beschikbaarheid van de expertise van aanvullende jeugdhulp, door ze niet in verplichte producten en zorgvormen te duwen. Maak van het Sociaal Domein geen verkapte volksverzekering onder het regime van het bestuursrecht. Dat past gewoon niet.

Het bestuursrecht, met denken in termen van aanvraag, melding, eenzijdig besluit en bezwaar (moeten beschikken), past niet om dit mogelijk te maken. Het is aan de wetgever om hier een andere wettelijk kader voor in de plaats te zetten. Je kunt het werken met een gezamenlijk ondersteuningsplan daarvoor als basis nemen, zonder dat te juridiseren.

Organiseer rechtszekerheid liever door een second opinion mogelijk te maken, vergelijkbaar met de medische zorg. Het voorzien in een second opinion zouden lokale teams ook voor elkaar kunnen verzorgen. Dat versterkt tegelijk het onderling leren en heeft ook een positief effect op het verkleinen van verschillen tussen gemeenten.

4. Stuur via macrobudgetten

Stuur met geld om de transformatie te versterken, niet via trajecten¹⁵. Geef een richtinggevende indicatie van de verhouding (in aantallen en kosten) tussen de sociale pedagogische basis, stevige lokale teams, aanvullende jeugdhulp en de veiligheidspartners (Gecertificeerde Instelling en Veilig Thuis) als het gaat om 'de beweging naar voren'.

Pas op dat je geen harde 'knip' tussen basishulp en aanvullende jeugdhulp maakt. De oplossing is juist om samen verantwoordelijkheid te nemen om de zorg ten goede te laten komen aan de gezinnen die dat het meest nodig hebben. En niet om de partners in een 'tegenoverpositie' te plaatsen, waardoor de inwoner nog een kastje en een muur zal treffen, omdat er discussie ontstaat wat waar hoort (vergelijkbaar met wat er soms tussen onderwijs en zorg gebeurt).

Deel twee: waarom dit wetsvoorstel niet voldoet

Onze hoofdbezwaren:

1. Er is minder tijd en aandacht voor inwoners door toegenomen bureaucratie
2. De echte oorzaken van problemen worden niet aangepakt
3. Deze wet bakent niet af en zorgt niet voor een beheersing van de uitgaven
4. Er komt extra controle in plaats van een gezamenlijke verantwoordelijkheid

1. Minder tijd en aandacht voor de inwoner door toegenomen bureaucratie

Het wetsvoorstel zorgt ervoor dat de aandacht vooral gaat naar de verplichte processtappen en beschikkingen, waardoor professionals hun tijd meer moeten besteden aan onderhandeling en administratie in plaats van aan directe ondersteuning en samenwerking met inwoners. Er moet gedwongen gewisseld worden van professional als er ondersteuning door het lokale team plaatsvindt. Het wetsvoorstel staat haaks op beroepscode en professionele richtlijnen. Dit alles kost tijd, geld, vertraagt en verzwakt het vertrouwen in hulp

---

¹⁵ [Sturen met geld om een beweging tot stand te brengen.](#)

dichtbij, en zorgt ervoor dat gezinnen hun verhaal meerdere keren moeten doen.

Gevolgen voor de inwoner

Door een ordening in termen van 'algemene voorziening' (niet afgestemd op individuele behoeften en mogelijkheden) en 'maatwerkvoorzieningen' (waarvoor je eerst een verplicht bureaucratisch proces moet doorlopen), krijg je als inwoner niet altijd ondersteuning die is toegesneden op jouw individuele situatie. Je moet vaker je verhaal vertellen, soms aan mensen die je nauwelijks kent. Het duurt langer voordat je ondersteuning krijgt en je zit vaker in onzekerheid omdat je vraag opnieuw beoordeeld wordt, ook als je probleem evident (levens)lang zal blijven bestaan. Dit zorgt voor afstand en een gevoel van wantrouwen. Ook voor een relatief simpele vraag (die wel maatwerk vraagt) moet je een heel bureaucratisch proces doorlopen en aan meerdere mensen je verhaal vertellen.

Als we niet oppassen, gaan we weer terug naar stepped care in plaats van matched care. Als de regel van voorliggendheid van de algemene voorziening strikt wordt toegepast, moet je als inwoner eerst gebruik maken van de algemene voorziening, voordat je aanspraak kunt maken op de maatwerkvoorziening. Basisjeugdhulp is voorliggend als dat passend is, maar als je geen afwegingen mag maken kun je helemaal niet beoordelen of het passend is.

De wetgever gaat uit van een concept van het verlenen van hulp dat hetzelfde is als het aanbrenge van een dakkapel. Alsof je van tevoren precies kunt weten wat de vraag is, kun bepalen wat er nodig is en lineair kunt oplossen. En alsof het iets is wat je eenzijdig doet. Er is geen sprake van professioneel partnerschap, maar van verdergaande verambtelijking. Hulpverlening is een proces van stap voor stap ontdekken wat er aan de hand is en wat dan wel of niet helpt. Zoals de specialist eerst de ene antibioticum uitprobeert en dan de andere, terwijl er tegelijk nog onderzoeken lopen over de oorzaak van de hoge koorts bij de patiënt, zo zoek je ook in het sociaal domein, samen met de inwoner uit wat er aan de hand is en wat dan werkt. Als je voor iedere stap een nieuwe beschikking moet halen, ben je drie keer zo lang bezig, maak je de hulp slechter en duurder. Het verschil met het ziekenhuis is bovendien dat je juist in de meest kwetsbare gezinnen een relatie moet opbouwen en vertrouwen moet creëren, Dat is niet te vangen in prestatie indicatoren maar gaat vooral om vooral inzetten van houding en gedrag van de professionals. De manier van werken die dit wetsvoorstel voorschrijft, maakt het juist moeilijker om in nabijheid, in contact, stap voor stap te doen wat nodig is.

De rechtsbescherming van inwoners verslechtert de facto door deze juridisering (mensen verdwalen in de bureaucratie), en de rechtsongelijkheid neemt toe. Sommige inwoners vinden het moeilijker om ondersteuning te vragen in een juridische procedure, en lang niet voor alle inwoners zijn de procedures goed te begrijpen¹⁶. Dat zorgt voor ongelijke kansen. Omdat een kleine groep problemen ervaart en vraagt om een standaard beschikkingsproces¹⁷, worden alle inwoners in de bureaucratie geduwd. Dit hebben we ook gedaan met de Toeslagenaffaire: een kleine groep fraudeert en we passen maatregelen toe die de hele groep van toeslagen raakt (juist de meest kwetsbare). Door te sturen op die minderheid wordt de hele groep benadeeld. We zetten dus iets voort waar we grote fouten hebben gemaakt in het verleden. De wetgever moet het aangekaarte probleem: 'het is niet

---

¹⁶ Zie bijvoorbeeld: [Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op redzaamheid.](#)

¹⁷ Let op: binnen het huidige wettelijk kader kunnen mensen ook niets anders doen dan hierom vragen.

duidelijk waar ik recht op heb', aangrijpen om de fout van de Jeugdwet te herstellen en niet te verdiepen. Dat laatste is een voorbeeld van 'Boomerangbeleid'.

Ook als het lokale team jeugdigen of ouders gericht bij elkaar brengt (omdat je verwacht dat die steun van elkaar zullen ervaren, en peer-to-peer contacten vaak een meer helende werking hebben dan contact met een professional), loop je de kans op het moeten afgeven van een beschikking voor ieder individu - omdat het toch altijd maatwerk is.

Er wordt door het Rijk gewerkt aan een afwegingskader gebruikelijke zorg, dat verregaand de ontwikkeling van kinderen normeert en dus de normaalcurve nog smaller maakt, en dus de roep om hulp nog weer groter¹⁸.

De aandacht voor verplichte processtappen maakt dat het proces (en daarmee de bureaucratie) centraal komt te staan en niet de afwegingen en de gedeelde besluitvorming. Daarmee versterk je de bureaucratie (hebben we de juiste vinkjes gezet?) en verzwak je de afweging (gaan we iets doen waarvan we inschatten dat het helpt?) en de rechtsbescherming. Dat maakt de hulp voor inwoners minder passend, waardoor resultaten tegenvallen en een medicaliserend effect optreedt.

Gevolgen voor de zorgprofessional

De professional in een lokaal team verandert van hulpverlener in een 'indicatiesteller'. De aard van hun werk verschuift van contact maken, laagdrempelige en langdurige aansluiting met de inwoner maken, ondersteuning bieden, en samen (morele) afwegingen maken, naar vanuit wantrouwen beoordelen, indiceren en herindiceren en het voldoen aan verplichte processtappen. Dit tast de beroepseer en het werkplezier aan.

Het wetsvoorstel staat haaks op de professionele richtlijnen, standaarden, en beroepscode zoals die van sociaal werk en de Richtlijn Samen beslissen voor passende hulp¹⁹. Dat heeft verregaande gevolgen voor de professionals, die hiermee in een onmogelijke spagaat worden geduwd.

Professionals in lokale teams krijgen de onmogelijke opdracht om vooraf opgelegde trajecten te indiceren - naar aard en omvang. Terwijl de professionaliteit, van zowel professionals in het lokale team, als in de aanvullende jeugdhulp, eruit bestaat stap voor stap samen met de inwoner te ontdekken wat wel en niet werkt in de gegeven situatie. En net zoals de huisarts niet voorschrijft wat de cardioloog moet doen, kan een lokaal team niet voorschrijven wat de aanvullende jeugdhulp moet doen, omdat de expertise juist bij hen aanwezig is. Het flexibel inspelen op hulpvragen en onverwachte situaties binnen een ondersteuningstraject wordt dus onmogelijk omdat altijd eerst een stempel (indicatie) opgehaald moet worden.

---

¹⁸ Voor een kleine toelichting zie: [Nieuwsbrief Associatie Wijkteams maart '26](#).

¹⁹ Deze beroepscode is bedoeld voor alle professionals in het sociaal werk. Zij zijn werkzaam in veel verschillende functies, zoals jeugd- en gezinsprofessional, maatschappelijk werker, opbouwwerker, wijksociaalwerker, sociaal-agogisch begeleider, jongerenwerker, ggz-agoog, reclasseringswerker of casemanager dementie. En sociaal werkers zijn actief in veel werkelden waaronder wijkteams en de gemeentelijke toegang, de jeugdzorg, de ggz, de (bedrijfs-) gezondheidszorg, de gehandicaptenzorg, de ouderenzorg, de maatschappelijke opvang, buurthuizen, het onderwijs en het forensisch werk. Als lid van de beroepsgroep zijn professionals bereid deze beroepscode als richtinggevend en toetssteen voor hun professioneel handelen te accepteren, en daarop aanspreekbaar te zijn door cliënten en beroepsgenoten; [Beroepscode voor professionals in sociaal werk](#).

Het plaatst lokale teams onder dubbel toezicht van zowel de Jeugdwet (Inspectie Jeugd en Gezondheidszorg, vanuit het Rijk) als de Wmo (toezichthouder Wmo, door de gemeente aangewezen), met alle onwenselijke gevolgen van dien.

Professionals in een lokaal team krijgen een incongruente opdracht omdat ze zowel breed moeten kijken²⁰, als dat ze niet het hemd van het lijf mogen vragen. Dit leidt tot verwarring en onzekerheid, bij zowel inwoner als professional.

Gevolgen voor de kosten

Administratieve lasten zijn "verloren" geld. Hoe meer tijd professionals besteden aan verantwoording en papierwerk, hoe minder effectieve zorgtijd er overblijft. Gemeenten moeten hierdoor meer personeel inhuren voor dezelfde hoeveelheid ondersteuning, wat de uitvoeringskosten fors opdrijft. Gemeenten worden hiertoe verplicht, terwijl we weten dat dat niet helpt in het beperken van de kosten (zie AWBZ, bureau Jeugdzorg maar ook in de volwassen GGZ zien we een vergelijkbaar probleem). Bureau Jeugdzorg is precies om deze redenen afgeschaft: de scheiding tussen indicatie en hulpverlening, de verplichting om te indiceren en het gebrek aan kennis over de specialistische inzet. Dit leidde destijds tot lange wachtlijsten en hulp die niet effectief was.²¹. Ook dat is een voorbeeld van Boomerangbeleid.

Door de definitie van basisjeugdhulp als algemene voorziening waarvoor niet voorafgaand onderzoek gedaan is naar persoonskenmerken, behoeften en mogelijkheden, zullen gemeenten zich gedwongen voelen om scherper af te wegen wat er wel en niet door een lokaal team wordt uitgevoerd²². Immers alles wat vrij toegankelijk is, móet voor iedereen beschikbaar zijn. Dus ook de individuele behandelingen die nu soms in een lokaal team worden geboden. Of alle vormen van groepsaanbod, ook wanneer dat voor een individu niet nodig. Vanuit de huidige jurisprudentie weten we daarnaast dat rechters de neiging hebben om alles wat lijkt om 'individueel begeleiden' te beschouwen als een maatwerkvoorziening. Dus de kans is groot dat dit wetsvoorstel precies de omgekeerde werking zal hebben als beoogd, namelijk de beweging stevige lokale teams, waarin het de bedoeling is dat lokale teams zelf individuele jeugdhulp bieden. Dus dat de transformatie hiermee de nek wordt omgedraaid.

---

²⁰ Conform richtlijn samen beslissen, de 'zienswijze breed kijken en handelen', en waarvoor ook al lang beproefde instrumenten bestaan, zoals de GIZ.

²¹ Zie bijvoorbeeld dit rapport van het NJi, waarin staat: *Het SCP constateert dat deze toename slechts voor 25% te verklaren is uit demografische factoren (aantal jeugdigen, aantal eenoudergezinnen, aantal jeugdigen van allochtone afkomst). De overige 75% kan niet verklaard worden uit demografische factoren. Beleidsontwikkelingen dan wel veranderingen in de behoefte (bijvoorbeeld het manifest worden van nieuwe groepen gebruikers) zijn daarmee van grote invloed op de groei. In welke mate de invoering van de Wet op de Jeugdzorg hierin een rol speelt valt niet te zeggen. De indicatiestelling door de BJZ's heeft in ieder geval niet tot een stabilisatie of afname van de zorgvraag geleid. Tegelijkertijd klinkt er wel kritiek op de indicatiestelling zoals die nu is vormgegeven binnen de BJZ's. Door de Commissie Zorg om Jeugd (2009) wordt dit als volgt verwoord: 14 "De kosten van het vaak lange indicatietraject overstijgen nogal eens die van de uiteindelijk ingezette hulp. De wachttijd tot de daadwerkelijke hulpverlening duurt lang, waardoor de problemen kunnen verergeren en een nieuwe indicatie is vereist"; [Indicatiestelling voor jeugd. Vijf modellen vergeleken](#).*

²² Zie eerder genoemd richtinggevend kader lokale teams en convenant Stevige lokale teams.

Sandra leert niet praten

De situatie Sandra is een meisje dat zich vanaf haar geboorte anders ontwikkelt dan de meeste kinderen. Ze maakt weinig oogcontact en neemt weinig initiatief tot spelen. Het is een vrolijk en tevreden kind. Als ze anderhalf is, krijgt ze een epileptische aanval. Door het ziekenhuis wordt onderzoek gedaan. Daaruit blijkt dat ze een chromosoomafwijking heeft. Het is onzeker hoe ze zich verder zal ontwikkelen. Ze krijgt medicatie tegen de epilepsie waardoor haar slaapritme wordt verstoord.

Hoe het nu werkt. Op advies van het ziekenhuis melden de ouders zich bij het wijkteam. Samen brengen zij de situatie in kaart. De ouders zijn erg geschrokken en zitten vol vragen over hun dochter. De nachten zijn gebroken en ze durven nauwelijks nog van huis, nadat een tweede aanval in de auto plaatsvond. Vanuit het wijkteam komt er een professional met specifieke expertise op het jonge kind (Infant Mental Health), zij staat in nauw contact met andere professionals met aanvullende expertise. Van die laatsten gaat iemand twee keer mee. Dit werkt goed voor de ouders. Langzaam wennen zij aan het idee dat hun dochter zich anders zal ontwikkelen dan andere kinderen, terwijl er steeds nieuwe vragen ontstaan. Er wordt een pgb toegekend, zodat een nichtje kan helpen in de nachten. Wanneer Sandra beter slaapt, stopt deze ondersteuning.

Als Sandra vier jaar is en het op de kleuterschool niet goed gaat – ze loopt voortdurend weg en begrijpt of volgt de instructies van de leerkracht niet – wordt een plek gevonden op een medisch kinderdagcentrum. Daarnaast wordt intensieve ondersteuning thuis ingezet om het contact tussen Sandra en haar ouders te versterken. Dit wordt gedaan door dezelfde professional die eerder betrokken was, en sluit aan bij het tempo van de ouders, die door werk en gebroken nachten niet altijd evenveel ruimte ervaren.

Het wijkteam blijft het vaste aanspreekpunt en komt langs wanneer ouders daar behoefte aan hebben, bijvoorbeeld als Sandra nieuw gedrag laat zien. Wanneer blijkt dat zij niet zal leren praten, wordt een spraakcomputer aangevraagd. Het wijkteam blijft zo lang als nodig het vertrouwde gezicht.

Wat verandert door het wetsvoorstel Het wetsvoorstel stelt dat er periodiek een beoordeling moet plaatsvinden, waarbij vooraf een indicatie wordt vastgesteld op aard en omvang van de benodigde hulp.

Gevolgen voor de praktijk Het wijkteam kan niet zelf de individuele ondersteuning aan ouders bieden, vanwege het dubbele petten probleem. Daardoor ontstaat er een extra schakel voor ouders. De indicatie sluit bovendien niet goed aan bij het wisselende tempo en de variërende ondersteuningsvraag van de ouders. Hierdoor wordt soms te veel en soms te weinig ondersteuning geboden. Daarnaast zullen ouders periodiek stress ervaren over de vraag of de hulp wel wordt doorgezet.

Het wijkteam verandert in een bureaucratische tussenlaag, terwijl ouders meer stress en onzekerheid ervaren over de langdurige ondersteuning die nodig zal zijn.

2. De echte oorzaken van problemen worden niet aangepakt

De wetstekst richt zich op jeugdhulp voor het individuele kind, terwijl voor onderliggende oorzaken zoals armoede, ouderproblematiek of prestatiedruk geen oplossingsrichting wordt geboden. Deze symptoombestrijding helpt kinderen niet, en is op de lange termijn vele malen duurder dan een integrale, contextuele aanpak in buurten en wijken. Er staan geen maatregelen tot demedicalisering en normalisering (wat wel wordt beloofd). De gemeente krijgt de opdracht tot samenwerking met andere domeinen, maar geen bevoegdheden daarbij.

Gevolgen voor de inwoner

Het kind krijgt impliciet de 'schuld' van de problemen. Omdat de wet focust op individuele jeugdhulp, blijven grondoorzaken zoals armoede, schulden, slechte huisvesting of ouderproblematiek buiten beeld. Dit leidt tot medicalisering van normale levensvragen.

Er wordt eenzijdig gekeken naar het kunnen afwijzen van een hulpvraag, zonder de onderliggende oorzaken aan te pakken. Dat zou je ook verwaarlozing kunnen noemen. De wetgever lijkt te denken dat er 'zomaar' een beroep op hulp gedaan wordt door gezinnen. In plaats van de 'vraag achter de vraag' te adresseren – namelijk stress bij ouders en kind als gevolg van slechte omstandigheden wordt de focus nu volledig vernauwd tot het individuele kind.

De wet wil het opstellen van een visie op de sociale basis door gemeenten vastleggen, dat zorgt voor bureaucrativering en ondermijnt de kracht van de samenleving. De kracht van de sociale basis ligt juist in het eigenaarschap, zeggenschap en eigen regie van inwoners. Als de overheid dit te veel formaliseert, verschuift het initiatief van burgers naar instanties, wat het zelforganiserend vermogen van de samenleving verzwakt. De kosten nemen daardoor toe (door extra verplichtingen, toezicht en regels). De overheid bemoeit zich hiermee bovendien met zaken die het niet aangaat. Inwoners mogen zelf bepalen hoe zij hun leven en het samenleven willen vormgeven. De overheid kan geen idealen of visie opleggen. Die visie kan ook binnen een gemeente verschillen tussen mensen. Dus pas op met het voorschrijven van één 'visie op de sociale basis', alsof alle inwoners hetzelfde nastreven.

Gevolgen voor de zorgprofessional

Professionals worden verleid tot symptoombestrijding. Doordat jeugdhulp eenzijdig wordt opgevat als hulp aan het individuele kind zouden zij juist de opdracht en dus de mogelijkheid moeten krijgen om de context te versterken (thuis, op school, in de wijk). Dat kan niet, wanneer we blijven denken in termen van individuele beschikkingen voor oplossingen van persoonlijke problemen.

Jeugdhulpprofessionals worden verantwoordelijk gemaakt voor het oplossen van problemen die hun oorzaak elders vinden. Zonder de juiste taken of bevoegdheden om die oorzaken aan te pakken, is dit een onmogelijke opgave en in strijd met het convenant Stevige lokale teams.

Gevolgen voor de kosten

Zolang de grondoorzaken niet worden aangepakt, blijft de ingezette jeugdhulp 'symptoombestrijding', omdat het probleem niet werkelijk wordt opgelost. Dit is op de lange termijn vele malen duurder dan een integrale, contextuele aanpak.

Gemeenten krijgen allerlei verantwoordelijkheden om te zorgen voor domeinoverstijgende samenwerking, zonder de bijbehorende bevoegdheden. Betere samenwerking brengt de problemen in die andere domeinen wel aan het licht, maar lost ze niet op (denk aan: geen passend onderwijs, een overheid als grootste schuldeiser, Wlz en/of Zvw die niet 'levert', geen bemiddeling bij echtscheidingen, ontbrekende zorg voor de ouderproblematiek, een mensbeeld dat alle verantwoordelijkheid bij het individu legt).

De wetgever lijkt ervan uit te gaan dat de vraag van inwoners met een 'nee, je krijgt geen jeugdhulp', zal verdampen. Dat is natuurlijk niet zo. Dus de vraag zal blijven, en dus is het enige effect dat er bureaucratie wordt toegevoegd (wat geld kost), dat wachtlijsten en daarmee de problemen in gezinnen groeien.

Daan en de dreigende uithuisplaatsing

De situatie Marjolein is een alleenstaande moeder van Daan (12) en Anne (6). Daan is dwars en opstandig. Hij heeft last van de spanningen die er in zijn vroege jeugd thuis waren. . Daarom is er onderzoek geweest vanuit de GGZ en heeft hij speltherapie en emotieregulatie gevolgd.

Het wijkteam verzorgde de opvoedondersteuning. Uiteindelijk is hij een tijdje uit huis geplaatst en na een jaar weer thuisgekomen, maar de balans blijft broos. Ook voor Anne is therapie ingezet. Het gezin krijgt dus brede ondersteuning en hulp bij financiën.

Hoe het nu werkt Vaste medewerkers van het wijkteam zijn langdurig betrokken en kennen het gezin goed. Zij nemen de tijd, bieden een luisterend oor, zijn aanwezig bij multidisciplinaire overleggen en zorgen voor continuïteit. Samen met het gezin bekijken zij wat nodig is, met als doel dat het gezin zonder instanties verder kan.

De ondersteuning beweegt flexibel mee met de situatie: soms intensiever, soms lichter. Deze nabijheid maakt het mogelijk snel bij te sturen wanneer spanning oploopt, voorkomt escalaties en helpt de zorgvragen goed te formuleren. Juist dit vertrouwen en de continuïteit maken dat Daan weer thuis kan wonen. Een vertrouwd gezicht is ook noodzakelijk omdat specialistische hulp vaak tijdelijk is.

Wat verandert door het wetsvoorstel Het wetsvoorstel legt de nadruk op formele indicatiestelling en vooraf vastgelegde ondersteuning. Hierdoor verschuift de rol van het wijkteam van partner naar controleur van zorg en verwijzingen. De vaste medewerker die het gezin goed kent, kan de ondersteuning niet meer zelf bieden, omdat dit als 'dubbele pet' wordt gezien en formeel moet worden beschikt door een andere collega. Daardoor komt de vertrouwensband die essentieel is voor continuïteit en snelle bijsturing onder druk te staan.

Gevolgen in de praktijk Voor Marjolein betekent dit dat zij herhaaldelijk haar verhaal moet doen en moet aantonen dat hulp nodig blijft.

Het overzicht over wat nodig is binnen en buiten de jeugdhulp komt onder spanning te staan, wat stress en wantrouwen veroorzaakt en snel handelen bemoeilijkt.

Voor professionals verschuift de rol van partner naar controleur. Zij moeten naast ondersteunen ook beoordelen, wat de relatie met gezinnen en samenwerkingspartners belast. Extra controlelagen vertragen de hulp en zorgen voor meer overhead en hogere kosten.

Waar wijkteams nu naast gezinnen staan om escalaties te voorkomen en samen met het gezin te onderzoeken wat nodig is, verschuift hun rol door het wetsvoorstel naar die van controleur. Dit beperkt de flexibiliteit in het bekijken van de hulpvraag. Dit vergroot de kans op zwaardere en duurdere ingrepen, zoals langdurige uithuisplaatsing.

3. De wet bakent niet af en zorgt niet voor beheersing van de uitgaven

Het wetsvoorstel geeft geen helderheid over de reikwijdte van jeugdhulp: waarvoor is het wel en niet bedoeld. Het verdiept juist de problemen van de huidige wet, in combinatie met het bestuursrecht. Het suggereert dat voor elk probleem een professionele oplossing geboden wordt. Het voegt taken voor gemeenten toe. De juridisering verhoogt de bureaucratie en daarmee de kosten. Met dit alles wordt de reikwijdte verruimd in plaats van beperkt.

Gevolgen voor de inwoner

De wet belooft 'passende hulp' voor elk probleem en het belooft een afbakening. Dit zorgt voor onrealistische en vooral onduidelijke verwachtingen bij gezinnen.

Er wordt geen richting meegegeven op de vraag hoe jeugdhulp als eerste ten goede komt aan inwoners in de slechtste omstandigheden, terwijl dat wel beloofd wordt.

Er wordt ook geen richting meegegeven over de maatschappelijke tendens dat er bij ervaren problemen eerst naar een classificatie wordt gezocht (denk aan ADHD), waarna het kind behandeld wordt, in plaats van dat de context versterkt wordt in het omgaan met de variatie die er nou eenmaal is. Om te zorgen dat kinderen met ander (eigen!) gedrag niet buiten het systeem vallen, moet het systeem veranderen, niet het individu. Initiatieven in het land ervaren een remmende werking van de gejuridiseerde insteek van de huidige wet²³. Dat zal met de nieuwe wet nog erger worden. Daarnaast zou de overheid de inhoud van deze transformatie moeten versterken met gezaghebbende uitspraken hierover. Zolang dat niet gebeurt is het logisch en terecht dat ouders hulp zoeken voor hun kind hiervoor.

Gevolgen voor de zorgprofessional

Zonder richtinggevende uitspraken over waarvoor jeugdhulp is bedoeld, komt de verantwoordelijkheid om grenzen te trekken eenzijdig bij de professional te liggen. En moet de professional aan de voordeur de strijd aangaan met gezinnen over wat wel en niet vergoed wordt.

Professionals moeten voor alle problemen een oplossing bieden, en moeten ook vooraf weten welke oplossing dat dan is. Daarin zullen ze per definitie falen, met alle maatschappelijke verontwaardiging als gevolg.

Gevolgen voor de kosten

Deze wet voegt enkel bureaucratische stappen toe, wat de kosten verhoogt. Er komt geen grip op de uitgaven zolang de basis voor jeugdhulp een onrealistische belofte van een 'probleemloos leven' blijft. Daarnaast ontbreken richtinggevende uitspraken van de wetgever over de exacte reikwijdte van de hulp. De oplossing voor kostenbeheersing moet daarom gezocht worden in macrosturing van budgetten.

De overheid kent iedereen die de behoefte aan jeugdhulp uitspreekt het recht op jeugdhulp toe, zelfs zonder toetsing, want iedere gemeente is verplicht basisjeugdhulp als vrij toegankelijke voorziening in te richten.

Het maakt taken (zoals voorlichting en advies) verplicht voor lokale teams, die nu ook vaak in de sociale basis zijn belegd, en het breidt de jeugdhulp uit met preventie als onderdeel.

4. Extra controle in plaats van gezamenlijke verantwoordelijkheid

De nieuwe wet reageert op stijgende kosten met een extra controlelaag, in plaats van jeugdhulpaanbieders en verwijzers landelijk hun verantwoordelijkheid te laten nemen. Als tussenlaag tussen inwoners en aanbieders, komen lokale teams in een controlerende rol. Het plaatst het lokale team en de aanvullende hulp achter elkaar, in plaats van naast elkaar. Eerst de algemene voorziening, dan een maatwerkvoorziening. Eerst een proces van indicatie, dan pas aanvullende expertise erbij. Dit belemmert samenwerking, veroorzaakt vertraging en wantrouwen, en ontnemt professionals de ruimte om directe ondersteuning te

---

²³ Bijvoorbeeld in hun pogingen om onderwijs en zorg echt samen te laten optrekken.

bieden.

Gevolgen voor de inwoner

Inwoners ervaren vertraging en wantrouwen. Het verplicht lokale teams om het werk van de medisch specialist over te doen, wat extra gesprekken, dubbele intakes en een versnipperd zorgtraject voor gezinnen betekent. Hierdoor ontstaan mogelijk strijdige adviezen en uitspraken en dreigt er een heen en weer 'afschuiven', waardoor je als inwoner alsnog tussen wal en schip valt.

Gevolgen voor de zorgprofessional

Het wijkteam wordt de 'politieagent' van collega zorgpartners, voor wie het, als onderlinge concurrent, niet eenvoudig is om mee te werken aan de doelstelling om de zorg ten goede te laten komen aan de mensen in de slechtste omstandigheden (vergelijkbaar met de GGZ, en medische zorg, waar de enkelvoudige vragen het meest lucratief zijn). Samenwerken en vroegtijdig erbij halen in het netwerk wordt moeilijker, doordat telkens eerst een indicatie voor het individuele kind moet worden afgegeven. Professionals worden, net als tegenover de inwoner, ook onderling geduwd in wantrouwen en controle, in plaats van vertrouwen en samenwerking.

Gevolgen voor de kosten

Feitelijk verandert er niets aan het systeem, deze wet is zelfs een stap terug. Het versterkt de bureaucratische controle in plaats van dat het een oplossing biedt voor dit knelpunt in de wetgeving (spanning als gevolg van de Awb). Het leidt tot enorme overhead en bureaucratische vertraging en verder oplopende kosten.

Sharissa en vastlopende hulp bij psychische problemen

De situatie Sharissa (16) heeft vaak buikpijn en is angstig. Hiervoor krijgt zij al 2 jaar gespecialiseerde hulp op verwijzing door de huisarts. Ze gaat vaak naar het wijkcentrum in de buurt, waar ze vrienden heeft. Haar ouders vinden dat ze te laat thuiskomt en met de verkeerde mensen omgaat. Thuis ontstaan steeds meer conflicten: zij wil meer zelfstandigheid, terwijl haar ouders moeten wennen aan de nieuwe ontwikkelingsfase van hun dochter en moeite hebben om daarin mee te bewegen. Er is geen hulp voor de ouders ingezet. Het onderlinge begrip neemt af. Na bemiddeling van de jongerenwerker van het wijkcentrum, meldt het gezin zich bij het wijkteam omdat zij als gezin geholpen willen worden door een andere zorgaanbieder.

Hoe het nu werkt De professional van het wijkteam gaat met Sharissa en haar ouders in gesprek en brengt de situatie in samenhang in beeld. Er wordt samen een ondersteuningsplan gemaakt dat zich richt op het herstellen van de communicatie en onderlinge verhoudingen. Voor het gezin wordt gezinsgerichte hulp ingezet, terwijl de professional van het lokale team betrokken blijft voor ondersteuning en afstemming zodat de hulp effectief verloopt.

Ook wanneer Sharissa tijdelijk afhaakt, niet meer naar de hulpverlening wil en bij grootouders gaat wonen, blijft de professional beschikbaar. Door het opgebouwde vertrouwen neemt zij wel weer zelf contact op met de wijkteammedewerker. Juist deze flexibiliteit en continuïteit maken het mogelijk om stap voor stap te werken aan herstel binnen het gezin.

Wat verandert door het wetsvoorstel Het wetsvoorstel legt de nadruk op afgebakende trajecten, formele indicaties en controle op toegang tot hulp. Tegelijkertijd blijft de verwachting bestaan dat voor elk probleem passende hulp beschikbaar is. Hierdoor ontstaat spanning: professionals moeten begrenzen binnen strikte kaders, terwijl van hen verwacht wordt dat zij voor elk probleem een oplossing bieden.

Gevolgen in de praktijk Voor Sharissa betekent dit dat, wanneer zij afhaakt, de kans groter is dat het contact met hulpverlening volledig wegvalt. De ruimte om zonder formele kaders in contact te blijven en vertrouwen op te bouwen neemt af. Het gezin weet niet meer wat ze kan verwachten omdat opnieuw beoordeeld moet worden of hulp ingezet kan worden. Waarbij ook sprake kan zijn van wachtlijsten. Dit vergroot frustratie en onzekerheid.

Voor professionals betekent dit dat zij meer tijd kwijt zijn aan afbakening, verantwoording en controle, en minder ruimte hebben om te doen wat nodig is. De extra bureaucratie en onduidelijke aanspraken leiden niet tot minder kosten, maar juist tot meer trajecten, meer overleg en meer overhead.

Terwijl wijkteams nu vertrouwen opbouwen en flexibel aansluiten bij gezinnen, dwingt het wetsvoorstel hen tot begrenzing en procedures, waardoor juist kwetsbare jongeren zoals Sharissa uit beeld raken en de kans op zwaardere en duurdere hulp toeneemt.

Welk wettelijk kader dan wel?

Hoe dan te vertalen in een wet? Wij zijn geen wetgevers of juristen, maar kunnen wel onze gedachten hiervoor meegeven. Leer van de Toeslagenaffaire en kijk naar de Participatiewet in balans.

Wij pleiten voor een wet die uitgaat van vertrouwen in plaats van wantrouwen. Leer van de praktijkervaringen van de afgelopen tien jaar, waarin gemeenten en veldpartners hebben gezocht naar een invulling van het stelsel, ondanks de onwenselijke gevolgen van het bestuursrecht. Hierin hebben we met elkaar geleerd dat het helpt om de aandacht te richten op het versterken van de context en sociale netwerken, het helpen wegnemen van stress, het aansluiten bij krachten, minder te richten op probleem en meer op welbevinden, op het verbreden van de normaalcurve en het vergroten van de acceptatie van verschillend gedrag, op het integraal werken, op werken in een netwerk, gelijktijdig elkaar versterkend, in plaats van volgorde en apart. Maak daar een passend wettelijk kader bij.

Kortom, maak als wetgever een keuze:

Of je gaat uit van vertrouwen en maatwerk in de situatie. Dat kan alleen vanuit een open norm, vanuit vertrouwen in de professional en de inwoner. Dan werk je aan het versterken van het vakmanschap, van stap voor stap samen onderzoeken wat er nodig is, van het creëren van een gelijkwaardige situatie, waarin werkelijk geluisterd wordt naar de noden en wensen van de inwoner²⁴, van (moreel) redeneren en oordelen, vanuit heldere, richtinggevende uitspraken van de wetgever waarvoor jeugdhulp bedoeld is. Het gevolg is dat je het denken vanuit vooraf bepaald recht op jeugdhulp moet problematiseren en je dus met een alternatieve denkrichting komt ten behoeve van de rechtsbescherming van de inwoner.

Als de bedoeling van de decentralisatie overeind blijft staan (nabijheid, vertrouwen en dejuridisering), dan moet er een alternatief voor de Awb komen. Het nadeel is dan dat het lastiger is voor een inwoner om zijn of haar 'recht' te halen, vergelijkbaar met het medisch domein waarbij ook het professioneel oordeel leidend (maar samen beslissen leidend is²⁵).

Het voordeel is dat laagdrempelig aansluiten, nabijheid en alleen je verhaal delen met iemand die je vertrouwt mogelijk is. De transformatie beweging wordt gehandhaafd en door vertaald naar een ander, bij de nieuwe situatie passend, wettelijk kader. Gemeenten zijn vormgever van hun eigen beleid. Mogelijk kan het gezamenlijk maken van een gezins- of ondersteuningsplan dienen als een vorm van zekerheid: zo weet de inwoner waar deze aan toe is.

Het alternatief is een duidelijk, vooraf gespecificeerd recht op jeugdhulp. Als inwoner kun je hierop aanspraak maken door vooraf bepaalde processtappen en een afwegingskader te doorlopen, waarbij de overheid voorschrijft wat tot 'het normale' en wat tot het afwijkend gedrag behoort (waarbij voor het afwijkende dus een recht op jeugdhulp ontstaat). Dit vraagt niet om zorgverleners, omdat zij dit vanuit hun beroepscode niet kunnen doen, maar om ambtenaren aan de voordeur.

En als die ambtenaren niet de inwoner 'het hemd van het lijf mogen vragen', komen er indicaties voor zorg die niet gaat helpen. Het voordeel is dat je als inwoner altijd je recht kunt halen. Het nadeel is dat je de kans loopt dat deze en ook de volgende beschikking niet

---

²⁴ In de proeftuinen van het Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming zien we dat dit werkelijk luisteren een van de belangrijkste factoren is om samen met het gezin, op geleide van het tempo van het gezin, inzicht te krijgen in de intergenerationele problematiek.

²⁵ Voorbeeld uit het OLVG over waardengedreven zorg: een galblaas kan operatief verwijderd worden of met medicatie aangepakt. Het merendeel van de cliënten besluit na een gesprek met de arts voor medicatie waarvoorheen de galblaas verwijderd werd (er zijn zelfs speciale galblaasstraatjes). Uitkomst: tevreden patiënt, minder invasief, minder kosten door geen dure operatiekamer kosten. Op die manier wil je ook een waardengedreven systeem als uitgangspunt voor jeugdzorg, het gezin wordt actief betrokken bij oplossingen en beslissingen worden samen genomen, dat is client empowerment.

passend blijkt. De transformatiebeweging wordt gestopt en het huidig wettelijk kader wordt aangescherpt. Gemeenten worden uitvoerders van het landelijk beleid.

Het moge duidelijk zijn waar onze voorkeur ligt. Ook in de WMO speelt hetzelfde dilemma²⁶. Bij beide wetten zijn er klachten van zowel inwoners als gemeenten dat het hele proces te bureaucratisch is. Dus het ligt in de rede om dat bijeen te nemen in de doordenking van een alternatief. Misschien leidt dat zelfs tot 1 wet sociaal domein, die dan tegelijk een hoop problemen met de verkokering oplost.

Voor de korte termijn kun je – tijdelijk - alternatieven benutten die wellicht een stapje in de goede richting helpen, terwijl je werkt aan het juiste alternatief. Misschien niet allemaal even wenselijk vanuit ieder perspectief, en ze lossen de hier aangekaarte vraagstukken niet op, maar wel mogelijk.

- Je kunt in de wet opnemen dat de inwoner alleen een beschikking krijgt als die er om vraagt, en anders niet (zie discussienotitie Adri van Montfoort)²⁷.
- Je kunt het werken met een ondersteuningsplan, conform de beroepscode en professionele richtlijnen als basis voor rechtszekerheid opnemen.
- Je kunt het recht op jeugdzorg verregaand inperken (zie discussienotitie van Adri Van Montfoort)²⁸.

De keuze is uiteindelijk aan de politiek. Maar haal *alstublieft* deze wet van tafel!

---

²⁶ Zie bijvoorbeeld Eline Linthorst, [Maatwerk, van de wet tot aan de keukentafel: Keten of fuik?](#)

²⁷ Lees hiervoor: [Hoe het werk van wijkteams wél wettelijk geregeld kan worden.](#)

²⁸ [De zorgplicht van de gemeente kan juridisch wél worden beperkt.](#)

